

ISSN : 1906-8735 (Print)
ISSN : 2651-1223 (Online)

วารสาร
นาคบุตรปริทรรศน์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2563 Vol. 12 No. 3 September - December 2020

NARBHUTPARITAT
JOURNAL

อ้างอิง: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/nakboot/issue/view/16817>

Editorial Team

ทีมบรรณาธิการ

1.ที่ปรึกษาประกอบด้วย

1) รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย แหวนเพชร	ที่ปรึกษา
2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทิ ธาตุทอง	ที่ปรึกษา
3) รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เลิศไกร	ที่ปรึกษา
4) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุจารี แก้วคง	ที่ปรึกษา

2.บรรณาธิการ ประกอบด้วย

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลดาวัลย์ แก้วสีนวล	บรรณาธิการ
2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ศักดิ์ สังข์กัญญา	ผู้ช่วยบรรณาธิการ

3.กองบรรณาธิการภายนอกสถานศึกษา

1) ศาสตราจารย์ ดร.พรณี บัวเล็ก	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทบุรี
2) รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา บุรณเดชาชัย	มหาวิทยาลัยบูรพา
3) รองศาสตราจารย์ ดร.ชูศักดิ์ เอกเพชร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
4) รองศาสตราจารย์ ดร.พรพันธุ์ เขมณาคัย	มหาวิทยาลัยทักษิณ
5) รองศาสตราจารย์ ดร.สิบพงศ์ ธรรมชาติ	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
6) รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตศรีธรรมมาโคตรราช
7) รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราช
8) รองศาสตราจารย์ ดร.สกล บุญสิน	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
9) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวดี กระโหมวงค์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
10) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลลดา แสงเมณี ศิริสาธิตกิจ	มหาวิทยาลัยทักษิณ
11) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรมะ บรรจง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
12) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ปิติธนบดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

4.กองบรรณาธิการภายในสถานศึกษา

1) รองศาสตราจารย์ ดร.วีระยุทธ ชาติตะกาญจน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
2) รองศาสตราจารย์ พิชชาภรณ์ เอื้อจิตรเมต	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพรัตน์ ชัยเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
4) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
5) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมธาวิ จำเนียร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
6) ดร.สัญญากร นิลกาญจน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

5.ฝ่ายอำนวยการ

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรศักดิ์ แก้วอ่อน	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมรภัช รอดเจริญ	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
3) ดร.ธัชชา สามพิมพ์	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
4) ดร.วิเชียร มั่นแท้	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
5) นางณภัคจิรา พิทยกุลลักษณ์	หัวหน้าสำนักงานผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
6) นางสาวสุวรรณี ไร่โพธิ์	นักวิชาการศึกษา สถาบันวิจัยและพัฒนา

6) ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบภาษาอังกฤษ

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชไมพร พุทธิรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
2) Mohammed Yassin Mohammed Aba Sha' ar	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

บทบรรณาธิการ

วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ฉบับนี้เป็นฉบับส่งท้ายปีพุทธศักราช 2563 ซึ่งถือได้ว่าเป็นปีที่มีการเปลี่ยนแปลงในสหวิทยาการหลากหลายสาขา โดยเฉพาะด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และสังคม และแนวโน้มของงานวิจัยที่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาชุมชน สังคมอย่างตรงจุดมากขึ้น เป็นปีที่มีการสร้างสรรค์ผลงานวิชาการที่สืบเนื่องจากการวิจัย การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาออกมาจำนวนมาก

เป็นปีที่ 12 ของวารสารนาคบุตรปริทรรศน์ภายใต้การกำกับดูแลของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เป็นอีกปีหนึ่งที่กำลังจะผ่านพ้นไปภายใต้สภาพแวดล้อมการพัฒนา ศาสตร์สาขาวิชาความรู้ใหม่ๆ ที่ส่งผลทำให้เกิดผลงานวิชาการ งานวิจัย งานสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการศึกษาค้นคว้าของนักวิชาการและนักวิจัยอยู่ตลอดเวลา ผลงานวิชาการที่ปรากฏในวารสารนาคบุตรปริทรรศน์ฉบับนี้เปี่ยมไปด้วยผลงานที่น่าสนใจของนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจากหลากหลายสถาบัน ทั้งทางด้านการศึกษาประกอบด้วยประเด็นที่น่าสนใจ ด้านการพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอน การออกแบบกิจกรรมจัดการเรียนการสอน การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอน การบริหารการศึกษา การศึกษาวิจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานในสถานศึกษาในทุกระดับ และด้านการบริหารธุรกิจ ประกอบด้วยประเด็นที่น่าสนใจ อาทิ การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าและบริการ ปีวิจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามวารสารนาคบุตรปริทรรศน์ยังคงมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์และนำเสนอบทความวิชาการ บทความวิจัยที่ถือเป็นความก้าวหน้าทางวิชาการแขนงต่างๆ อยู่ต่อไป กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้อนุเคราะห์ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อวารสารของเราซึ่งกองบรรณาธิการจะนำเอาข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ทั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอกมาปรับปรุงกระบวนการจัดการวารสารให้เกิดประสิทธิภาพสูง พัฒนาวิธีการประสานงานกับนักวิจัยและผู้ส่งบทความให้มีความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น ก้าวต่อไปของเรายังคงเป็นวารสารวิชาการที่ต้องพัฒนาไปสู่วารสารระดับชั้นนำและร่วมขับเคลื่อนผลงานวิชาการที่ทรงคุณค่าสู่สังคมและแวดวงวิชาการอย่างต่อเนื่องต่อไป

บรรณาธิการ

การเรียนการสอนแบบไฮบริด (Hybrid Learning) กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย
ในศตวรรษที่ 21

Hybrid Learning and the Quality Improvement of Thailand's Education
in the 21st Century

ศิวาทพัชย์ ป่ารุงเศรษฐพงษ์^{1*}, ภูริสร ฐานปัญญา¹ และเกรียงไกร สัจจะเหตุทัย¹
วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Siwapat Bamrungsetthapong^{1*}, Phuris Tharnpanya¹ and Kiangkrai Satjajaruthai¹
¹Graduate College of Management, Sripatum University

บทคัดย่อ

แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 – 2579 นวัตกรรมความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้ครูผู้สอนมีการตื่นตัว และปรับกระบวนการจัดการเรียนการสอนจากการเรียนการสอนแบบเดิม (Teaching Paradigm) พัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศ จากสาเหตุดังกล่าวจึงเป็นที่มาของบทความเรื่อง การเรียนการสอนแบบไฮบริด (Hybrid Learning) กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการเรียนการสอนแบบไฮบริดกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 2) เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการเรียนการสอนแบบไฮบริด กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอนแบบไฮบริด กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย ในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาพบว่า การเรียนรู้แบบไฮบริด เป็นรูปแบบการสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่เหมาะต่อการนำมาใช้ในการเรียนรู้ในยุคการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นลักษณะการผสมผสานรูปแบบการเรียนรู้ทั้งในลักษณะเผชิญหน้า และการเรียนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ในการสร้างองค์ความรู้ได้อย่างหลากหลาย อันก่อให้เกิดการศึกษาที่มีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน

คำสำคัญ : การเรียนการสอนแบบไฮบริด, การพัฒนาคุณภาพการศึกษา, ศตวรรษที่ 21

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
E-mail: siwapat@gmail.com

Abstract

National Education Plan revised edition for year 2017 – 2036, innovations in technological leap and changes in the 21st century world have affected to the teachers to aware in their teaching and learning paradigm's vision, also improve the quality and the effectiveness in educational system and process in order to bring Thailand out of the middle-income trap and the domestic inequality. These causes are the reason for the article of "Hybrid Learning and the Quality Improvement of Thailand's Education in the 21st Century" with the objectives as follows; 1) To study the Hybrid Learning and the Quality Improvement of Thailand's Education in the 21st Century 2) To study the problems and obstacles of Hybrid Learning and the Quality Improvement of Thailand's Education in the 21st Century and 3) To study the design and development framework for Hybrid Learning and the Quality Improvement of Thailand's Education in the 21st Century. According to the study, it is found that Hybrid Learning is one of the instructional forms that is suitable for application to the learning in the 21st Century current changing world. It is the integration of the learning both in a face to face way and through computer system in order to create diversified knowledge which contributes to quality education that is ultimately beneficial to learners.

Keywords: Hybrid Learning, Quality Improvement of Education, 21st Century

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 (Office of the Education Council , 2017) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” ซึ่งในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ มีความจำเป็นอันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ โดยเฉพาะความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 รวมไปถึงระบบการศึกษาที่มีปัญหาหลากหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ จุดอ่อนของระบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว มีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา และปัญหาอื่นอีกนับประการ อันส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทายในหลากหลายรูปแบบ จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) และกรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) เพื่อให้สามารถนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอีก 20 ปีข้างหน้า

นวัตกรรมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างฉับพลัน (Disruptive technology) ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกที่ต้องเผชิญกับเทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวันมากมาย ทั้งด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษา การใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการบริหารและการจัดการการทำงาน เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับทุกเรื่องในชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2558 – 2561 พบว่าอัตราการใช้ อินเทอร์เน็ตของคนไทยเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้อ่านเพื่อหาความรู้ และอัตราการอ่านเฉลี่ยของคนไทยยังอยู่ในระดับต่ำ แหล่งการเรียนรู้ส่วนใหญ่ที่มีอยู่ยังไม่ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นเพียงแหล่งให้ความรู้ อย่างไรก็ตาม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการสื่อสารอย่างรวดเร็วจะนำสังคมไทยไปสู่สังคมดิจิทัลมากขึ้น ถือเป็นความท้าทายต่อระบบการศึกษา การจัดการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ต้องปรับให้อยู่บนฐานของนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งเอื้อต่อคนทุกกลุ่มให้สามารถเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ซึ่งสอดคล้องกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน ว่าด้วยการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย ด้วยรูปแบบและช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการของแต่ละช่วงวัย สื่อการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดรูปแบบ เวลาและสถานที่ ซึ่งทั้งหมดนี้มีส่วนต่อการพัฒนาศักยภาพของคนทุกกลุ่มเป้าหมาย

ภาพที่ 1 ทักษะสำคัญที่จำเป็นในโลกศตวรรษที่ 21

ที่มา : Upper Secondary Education Bureau (2016)

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นสิ่งทักษะที่จำเป็นในโลกศตวรรษที่ 21 มีเป้าหมายไปที่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 โดยผู้เรียนจะได้ใช้ความรู้ในสาระหลักไปบูรณาการกับทักษะทั้ง 3 ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 คือทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ การปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่สำคัญและจำเป็นต่อตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง ซึ่งการศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และประเทศสามารถก้าวเข้าสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต ส่งผลให้การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงต้องปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองกับทิศทางการผลิตและการพัฒนากำลังคน โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยมีหลักทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ที่ได้กล่าวถึงใน แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ประกอบด้วย 3Rs คือ Reading (สามารถอ่านออก) (W)Riting (สามารถเขียนได้) และ (A)Rithmetics (มีทักษะในการคำนวณ) และ 8Cs ได้แก่ ทักษะการคิด

วิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการคิดอย่างสร้างสรรค์ และคิดเชิงนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจความแตกต่างของวัฒนธรรม และกระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะความเป็นผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสารและการรู้เท่าทันสื่อ (Communications Information and Media Literacy) ทักษะด้านการใช้คอมพิวเตอร์และรู้เท่าทันเทคโนโลยี (Computing and IT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) มีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรมและมีระเบียบวินัย (Compassion)

จะเห็นได้ว่าปัจจัยหลักไม่ว่าจะเป็นแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน นวัตกรรมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้นักวิชาการด้านการศึกษา โดยเฉพาะครูผู้สอนต้องมีการตื่นตัว และปรับกระบวนการทัศน์ในการจัดการเรียนการสอนจากการเรียนการสอน (Teaching Paradigm) แบบดั้งเดิม (Traditional Learning) จากที่การสอนเน้นการบรรยาย (Lecture) ที่ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนแต่เพียงผู้เดียว แต่หากมีการนำการจัดการเรียนการสอนแบบไฮบริด ที่เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ในการเรียน (Interactive Learning) ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนหรือผู้เรียนกับผู้สอนโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่และนวัตกรรมการเรียนการสอนมาสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Active Learning) การเรียนการสอนแบบไฮบริด จึงเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้เกิดการเรียนแบบมีปฏิสัมพันธ์ที่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ การทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ร่วมกัน และการสร้างความรู้ใหม่ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลโลก (Global Citizen) สามารถดำรงตนในโลกศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ (Chantem, S., 2010) ซึ่งในปัจจุบัน การจัดการเรียนการสอนแบบไฮบริดนี้ ได้รับความนิยมนำไปใช้และต่างประเทศอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และมหาวิทยาลัย ตัวอย่างเช่น โรงเรียน Albuquerque Public (A K-12 Leadership series, 2009, as cited in Petsangri, S., 2012) ใช้วิธีการเรียนแบบไฮบริด โดยการใช้บทเรียนออนไลน์ กับการเรียนในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน โดยการจัดหาทางเลือกที่ดี และเหมาะสมที่สุดให้แก่ผู้เรียน ตัวอย่างชั้นเรียนที่ใช้อย่างประสบความสำเร็จคือ ผู้เรียนวิชา English as a Second Language การเรียนรูปแบบนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนตัวเองซ้ำแล้วซ้ำอีก และใช้บทเรียนได้เป็นเวลานาน เท่าที่ผู้เรียนต้องการ วิธีการนี้ช่วยตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้อย่างรวดเร็ว และโรงเรียน Digital Harbor ที่มลรัฐแมริแลนด์ โรงเรียนใช้ซอฟต์แวร์ของบริษัท Blackboard ที่ตอบสนองแนวคิดในการผสมผสานของการเรียนแบบปกติ กับการเรียนแบบออนไลน์ โดยมีองค์ประกอบของการเรียนแบบออนไลน์ ได้แก่ เอกสารต่าง ๆ กิจกรรมดิจิทัลเป็นฐาน (digitally-based activities) การส่งการบ้านออนไลน์ กระดานแสดงความคิดเห็น แบบทดสอบและการประเมินผล และสมุดรายงานผลการเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ครูมีหน้าที่บรรจุแผนการสอนและระดับผลการเรียน และข้อมูลเหล่านี้ต้องมีการปรับปรุง ในห้องเรียนของโรงเรียนส่วนใหญ่จะมีฐานปฏิบัติการที่พร้อมด้วยอุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่สนับสนุนการเรียน ได้แก่ แผนผังความคิด วิดีโอ การสืบค้นข้อมูล และเครื่องมือสนับสนุนการเรียนอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้สามารถช่วยตอบสนองรูปแบบการเรียนที่หลากหลายได้เป็นอย่างดี โรงเรียน Digital Harbor ประสบความสำเร็จเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะตัวเลขเฉลี่ยของอัตราความสำเร็จอยู่ที่ร้อยละ 92 ขณะที่โรงเรียนอื่น ๆ ในมลรัฐเดียวกันอยู่ที่ร้อยละ 83.5 และในปัจจุบันประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยที่นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาเข้ามาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่นมหาวิทยาลัยศรีปทุม มหาวิทยาลัยหอการค้า เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาพยายามปรับวิธีการเรียนการสอนจากแบบดั้งเดิม ให้เป็นระบบการ

เรียนแบบไฮบริดมากยิ่งขึ้น เช่น ห้องเรียนกุหลาบฟ้า โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เป็นต้น

การเรียนการสอนแบบไฮบริด กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 เป็นการบูรณาการปรับใช้การสอนแบบปกติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่ปรากฏในผลการดำเนินการที่ผ่านมา ซึ่งบทความนี้จะนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบไฮบริดกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเรียนการสอนแบบไฮบริด กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย ในศตวรรษที่ 21 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของการเรียนการสอนแบบไฮบริด กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย ในศตวรรษที่ 21 และเพื่อศึกษาแนวทางการออกแบบและพัฒนากการเรียนการสอนแบบไฮบริด กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย ในศตวรรษที่ 21

ความหมายของการเรียนการสอนแบบไฮบริด (Hybrid Learning)

ในวงการการศึกษาของไทยและต่างประเทศได้มีนักวิชาการการศึกษาได้ให้ความหมายและกล่าวถึงความสำคัญของการเรียนการสอนแบบไฮบริดหรือที่เรียกว่าการเรียนการสอนแบบผสมผสานไว้หลายท่าน ดังนี้

Carman (2005) กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบไฮบริด เป็นการบูรณาการการเรียนออนไลน์ผ่านระบบเครือข่าย (Online Learning) และการเรียนในห้องเรียนแบบดั้งเดิม (Traditional Classroom) ที่มีการเรียนแบบเผชิญหน้า (Face-to-face) เข้าด้วยกัน โดยใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อ และเครื่องมือในสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์จากการเรียนการสอนแบบออนไลน์ และการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม เพื่อพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ที่ท้าทายและตอบสนองต่อความต้องการส่วนบุคคลของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของตนเองได้ดีขึ้น

Charles R. Graham (2012) กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบไฮบริดเป็นระบบการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างการเรียนแบบเผชิญหน้ากับการสอนผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

Saliba, G., Rankine, L., Cortez, H. (2013) กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบไฮบริด เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนกลยุทธ์ วิธีการอันเป็นระบบ ที่รวมกันระหว่างเวลาและวิธีการจัดการเรียนการสอน และการบูรณาการกันระหว่างการเรียนการสอนแบบต่อหน้า การปฏิสัมพันธ์ออนไลน์ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม

Yaso, M. (2017) กล่าวว่า ระบบการเรียนการสอนแบบไฮบริด คือ นวัตกรรมการศึกษาที่ผสมผสานโมดูล (Module) การเรียนการสอนหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน เช่น การใช้ระบบเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านรูปแบบออนไลน์ หรือ อีเลิร์นนิง (E-Learning) เข้ากับการเข้าชั้นเรียน โดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive) และตรงกับวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การเรียนการสอนแบบไฮบริด เป็นระบบการจัดการเรียนการสอนที่หลอมรวมเอาข้อดีในการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Online Learning) และการเรียนรู้ในห้องเรียน (Face-to-Face) เข้าไว้ด้วยกันอย่างลงตัว โดยเน้นการผสมผสานวิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่าง อาจารย์กับนักศึกษา และ นักศึกษากับนักศึกษา ผ่านเครื่องมือและซอฟต์แวร์ที่ได้มาตรฐานระดับโลก ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และได้ใช้กระบวนการคิด (Thinking System) รวมทั้งสามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ได้มากขึ้น

ความสำคัญของการเรียนการสอนแบบไฮบริด (Hybrid Learning)

การเรียนรู้แบบไฮบริด ถือเป็นการเรียนรู้ที่เกิดผลในเชิงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางการเรียนรู้ใน 3 มิติ อันมาจากเหตุผลและความจำเป็นหลายประการที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบไฮบริด (Graham, 2012; as cited in Pahe, S., 2012)

1. เกิดการปรับปรุงพัฒนาในเชิงวิชาการ (Improved Pedagogy) เป็นเหตุผลสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันการจัดการศึกษาทางการเรียนรู้รวมทั้งการฝึกอบรมให้ความรู้ ผู้สอน (Instructors) มักจะมุ่งเน้นเฉพาะยุทธศาสตร์ของการสอนหรือฝึกอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ในลักษณะการถ่ายทอดเนื้อหาแบบส่งผ่าน (Transmission) มากกว่าการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนรู้ร่วมกัน (Interaction) ครูผู้สอนมักจะมีเจตนาบรรยายมากกว่าการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ หลังจากระบบการเรียนรู้แบบทางไกลได้เกิดขึ้นมาพร้อมกับการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศได้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วขึ้น ทำให้รูปแบบการเรียนรู้แบบไฮบริด ได้ถูกนำมาใช้และเกิดประสิทธิภาพทางการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นส่งผลต่อยุทธศาสตร์ของการเรียนการสอนในหลากหลายรูปแบบทั้งการเรียนแบบร่วมมือ การเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนและการเรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เหล่านี้เป็นต้น

2. เพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าถึงข้อมูลการเรียนรู้และมีความยืดหยุ่น (Increased Access and Flexibility) การเรียนในรูปแบบไฮบริด นี้ช่วยในการสร้างประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีโอกาสในการสร้างองค์ความรู้และเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างกว้างขวางและยืดหยุ่นตามสภาพการณ์หรือความพร้อมของผู้เรียนได้ในทุกระดับ ประสิทธิภาพของการเข้าถึงนั้นสามารถจำแนกได้ใน 3 ลักษณะตามที่ Graham and Dziuban กล่าวไว้คือ ประสิทธิภาพการเข้าถึงในระดับองค์กรหรือสถาบัน (Institutions) ประสิทธิภาพการเข้าถึงในระดับโปรแกรมหรือโครงการ (Programs) และประสิทธิภาพการเข้าถึงในระดับเนื้อหารายวิชา (Courses)

3. ประสิทธิภาพในเชิงงบประมาณหรือการลงทุน (Cost Effectiveness) การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของการลงทุนในด้านจัดการศึกษาเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งการเรียนรู้ในรูปแบบดังกล่าวนี้จะก่อให้เกิดการสร้างระบบการเรียนรู้ที่ลึกและกว้าง ในหลากหลายรูปแบบและสนองต่อผู้เรียนได้ตามอัธยาศัยและตามสถานการณ์ เกิดความคุ้มค่าและคุ้มค่าในการใช้งบประมาณ

องค์ประกอบของการเรียนการสอนแบบไฮบริด (Hybrid Learning)

การจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์ของการสอนแบบไฮบริดนั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการที่บ่งบอกถึงการเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบไฮบริด (Jared M. Caman, 2005; as cited in Pahe, S., 2012)

1. เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจุบัน (Live Events) ซึ่งเป็นลักษณะของการเรียนการสอนแบบประสานเวลา (Synchronous) จากเหตุการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน เช่น “ห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom)” ที่เป็นเหตุการณ์จำลองในการเรียนรู้ในชั้นเรียน เป็นต้น

2. การเรียนเนื้อหาแบบออนไลน์ (Online Content) เป็นลักษณะการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ตามสภาพความพร้อมของแต่ละคน เช่น การเรียนแบบสื่อปฏิสัมพันธ์ (Interactive) หรือการเรียนจากการสืบค้น (Internet-Based) เป็นต้น

3. การเรียนแบบร่วมมือ (Collaboration) เป็นการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารข้อมูลร่วมกันกับผู้อื่นจากระบบสื่อออนไลน์ เช่น e-Mail, Chat, Blogs เป็นต้น

4. การวัดผลประเมินผล (Assessment) การเรียนลักษณะนี้ต้องมีการประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกขณะ นับตั้งแต่การประเมินผลก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนก่อนที่จะ

เรียน การประเมินผลระหว่างเรียน และการประเมินผลหลังเรียนเพื่อวัดและประเมินความรู้ ความสามารถว่ามี พัฒนาการ ความก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด อันนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้อีก

5. วัสดุประกอบการอ้างอิง (Reference Materials) การเรียนหรือการสร้างงาน ในการเรียนรู้แบบนี้ จะต้องมีการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์จากการศึกษาค้นคว้า และอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อ เพิ่มคุณภาพของการเรียนรู้ให้สูงขึ้น ซึ่งอาจเป็นการสืบค้นข้อมูลในระบบ Search Engine หรือโปรแกรมค้นหา เช่น www.google.com, www.yahoo.com หรือ www.ask.com เป็นต้น

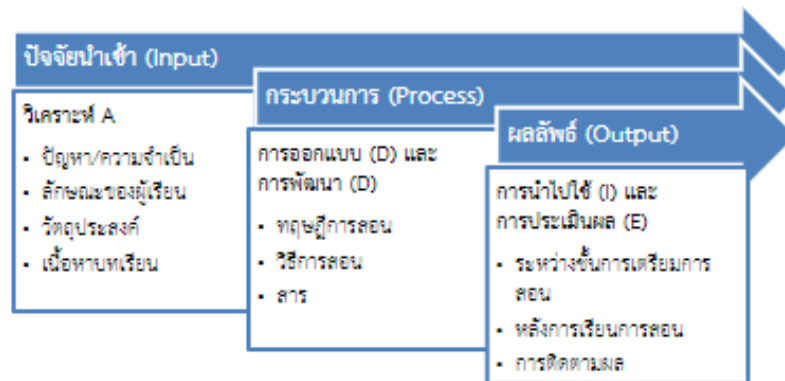
แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการเรียนการสอนแบบไฮบริด (Hybrid Learning) กับการพัฒนา คุณภาพการศึกษาไทย ในศตวรรษที่ 21

ปัญหาและอุปสรรคของการเรียนการสอนแบบไฮบริดเกิดหลายประการ โดยเฉพาะในประเทศไทยที่ การเรียนการสอนแบบไฮบริดยังไม่แพร่หลายมากนัก ซึ่งแตกต่างจากต่างประเทศที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบ ไฮบริดมาแล้วเป็นเวลาหลายปี นอกจากนี้ยังมีประเด็นปัญหาและอุปสรรคประการที่จะต้องได้รับการแก้ไขและ พัฒนา ดังนี้

1. การสร้างความรู้ความตระหนักและตื่นตัวถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบไฮบริด ของ การศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน
2. การส่งเสริมและพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีของรัฐให้กระจายครอบคลุมทั่วประเทศ ที่มีได้มีเฉพาะในเมืองหลวงหรือเขตเมืองใหญ่ๆ ได้แก่ ระบบอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เพื่อผู้เรียนที่อยู่ในต่างจังหวัดหรือ เขตเมืองเล็กๆ จะได้มีโอกาสใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างทั่วถึง มุ่งสู่การจัดการเรียนการสอนที่มี ประสิทธิภาพได้อย่างเต็มที่
3. การส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจังของภาครัฐในการติดตามและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อ การศึกษาและพัฒนาความสามารถของผู้ผลิตและผู้บริโภค ตลอดจนประเมินคุณภาพการเรียนการสอน ระดับอุดมศึกษาให้เป็นมาตรฐานสากล เพื่อให้สถาบันการศึกษาผลิตทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพออกสู่สังคม เป็นที่ยอมรับและสามารถแข่งขันกับสถาบันการศึกษาระดับนานาชาติได้

แนวทางการออกแบบการเรียนการสอนแบบไฮบริด (Hybrid Learning)

Jintavee Khlaisang กล่าวว่าการออกแบบการเรียนการสอนแบบไฮบริด ที่มีประสิทธิภาพควรนำ แนวคิดรูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนซึ่งเป็นที่นิยมและสามารถนำมาจัดระบบการเรียนการสอน ได้แก่ Disk and Carey Model (2005) Kemp Model (2004) และ Smith and Ragan (1999) อย่างไรก็ตามมีรูปแบบต่าง ๆ เหล่านี้มีความซับซ้อนกันในเรื่องขององค์ประกอบและขั้นตอนต่าง ๆ แต่ละรูปแบบมีจุดเด่น จุดเน้นย้ำที่ แตกต่างกันไป ดังนี้ รูปแบบการเรียนการสอนแบบไฮบริดที่น่าเสนอต่อไปนี้จะได้นำจุดเด่นของแต่ละ รูปแบบการออกแบบระบบการเรียนการสอนที่ได้กล่าวมาแล้วเป็นพื้นฐานในการออกแบบโดยใช้กรอบทฤษฎี ระบบ (ADDIE) ที่ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (input) ซึ่งในที่นี้คือขั้นตอนของการวิเคราะห์ (A-Analysis) กระบวนการ (Process) คือ ขั้นตอนของการออกแบบและพัฒนา (DD - Design & Development) ผลลัพธ์ (Output) คือ ชิ้นงานและกระบวนการซึ่งผ่าน การประเมินผลมาแล้ว และปรับแก้จากผลลัพธ์ที่ได้ในขั้นตอน ของการประเมินผล ทั้งในระหว่างการทำงาน (Implementation) และการประเมินผลรวมสุดท้าย (E - Evaluation) ดังภาพ

ภาพที่ 2 การออกแบบการเรียนการสอนแบบไฮบริด (Hybrid Learning) ด้วยการบูรณาการระบบการเรียนการสอนต่าง ๆ และ กรอบทฤษฎีระบบเข้าด้วยกัน (ADDIE)

The Training Place (2004, as cited in Silpakorn University, 2014) ได้นำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนแบบไฮบริด ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนดังนี้

- 1) การวิเคราะห์และวางแผน (Analysis and Planning)
- 2) การออกแบบ (Design Solutions)
- 3) การพัฒนา (Development)
- 4) การนำไปใช้ (Implementation)
- 5) การประเมินผล (Evaluation)

และ Singh (2003, as cited in Silpakorn University, 2014) ได้เสนอรูปแบบของการเรียนการสอนแบบไฮบริดไว้ดังนี้

- 1) การผสมผสานการเรียนแบบออฟไลน์และออนไลน์ เป็นรูปแบบที่ง่ายที่สุด โดยการเรียนรู้แบบออนไลน์หมายถึงการเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ตหรืออินเทอร์เน็ต ส่วนการเรียนแบบออฟไลน์นั้นหมายถึงการเรียนในชั้นเรียนปกติ ผู้สอนจะใช้ช่องทางทั้งสองอย่างนี้ร่วมกันในการจัดการเรียนการสอน
- 2) การผสมผสานการเรียนด้วยตนเองและการเรียนแบบร่วมมือ การเรียนด้วยตนเอง จะเป็นการเรียนด้วยความต้องการและความพร้อมของผู้เรียนเองส่วนการเรียนแบบร่วมมือนั้นจะอาศัยการสื่อสารระหว่างผู้เรียนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- 3) การผสมผสานระหว่างการเรียนแบบมีโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้าง การเรียนแบบมีโครงสร้างจะพบในการจัดเนื้อหาสาระในตำราเรียน ส่วนการเรียนแบบไม่มีโครงสร้างนั้นพบได้จากการทำงาน ซึ่งอาจจะได้จากการติดต่อสื่อสาร การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- 4) การผสมผสานระหว่างเนื้อหาทั่วไปกับเนื้อหาเฉพาะ ซึ่งเนื้อหาทั่วไปสามารถนำมาเป็นเนื้อหาเฉพาะได้โดยใช้ประสบการณ์ทั้งในห้องเรียนและออนไลน์ ซึ่งปัจจุบันเนื้อหาทั้งหลายจะทำได้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน SCROM ที่สามารถนำเนื้อหานั้นไปใช้ร่วมกันได้
- 5) การผสมผสานการเรียนแบบฝึกปฏิบัติและการลงมือทำความพอติของการเรียนแบบผสมผสานคือการเพิ่มเติมการเรียนรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติและการช่วยเหลือ สนับสนุนผู้เรียน รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน

ปัจจัยความสำเร็จของการเรียนแบบไฮบริด

การเรียนรู้แบบไฮบริดจะประสบความสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพสูงที่สุดนั้น ย่อมเกิดจากปัจจัยสำคัญบางประการที่จงก่อให้เกิดความสำเร็จได้ ซึ่ง Sharpe, Benfield, Roberts & Francis (2006, as cited in Pahe, S., 2012) ได้กล่าวในประเด็นดังกล่าวนี้จากการวิเคราะห์งานวิจัยว่า ความสำเร็จจากการเรียนแบบผสมผสานจะต้องปฏิบัติบนปัจจัยพื้นฐานสำคัญในประเด็นต่อไปนี้

1. การใช้กระบวนการเรียนรู้แบบไฮบริดที่ถูกต้องตามหลักการทฤษฎีที่กำหนดผู้ปฏิบัติต้องมีทักษะและความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนต่อองค์ประกอบของการออกแบบการสอนในเชิงปฏิสัมพันธ์
2. พิจารณาในบริบทของงานหรือองค์กรให้ละเอียด ความสำเร็จของการเรียนแบบไฮบริดเกิดจากศักยภาพของการปรับและยอมรับในเทคโนโลยีที่มีต่อการพัฒนาการเรียนรู้ ความสำเร็จต้องเริ่มตั้งแต่ระดับล่างนับจากการออกแบบหลักสูตรการเรียนในลักษณะของไฮบริดสู่การปฏิบัติจริง
3. การใช้รูปแบบการเรียนแบบไฮบริดเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลักสูตรที่ออกแบบหรือกำหนดไว้

การประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน

การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยหอการค้า ได้เริ่มนำเอาแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบไฮบริด โดยเริ่มจากปี 2547 ที่มหาวิทยาลัยนำ iTunes U มาใช้ในการเรียนการสอนเป็นแห่งแรกในประเทศไทย และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นระบบ UTCC Digital Hybrid Learning System ที่เปลี่ยนจากการสอนแบบเน้นการบรรยาย (Lecture) มาเป็นการสอนแบบไฮบริด ที่เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ในการเรียน (Interactive Learning) ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่และนวัตกรรมการเรียนการสอนมาสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Active Learning) เป็นการผสมผสานระหว่างการสอนในชั้นเรียนกับการสอนแบบ e-Learning โดยนำส่วนที่ดีที่สุดของการสอนทั้งสองแบบมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ทำให้ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยหอการค้าก้าวไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยที่มีนวัตกรรมทางการศึกษาและการบริหารจัดการที่ก้าวหน้าที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย

ในส่วนของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของของ COVID-19 ในหลากหลายรูปแบบแล้วแต่ความพร้อมของแต่ละสถานศึกษา ในการการสลับชั้นมาเรียนของนักเรียน ในรูปแบบต่างๆ เช่น แบบสลับวันเรียน แบบสลับวันคู่ วันคี่ แบบสลับวันมาเรียน 5 วัน หยุด 9 วัน แบบสลับช่วงเวลาเรียน แบบแบ่งนักเรียนในห้องเป็น 2 กลุ่ม โดยการสลับชั้นมาเรียนของนักเรียนนั้น หากวันใดนักเรียนไม่ได้มาเรียนในชั้นเรียน (On-Site) ให้นักเรียนเรียนผ่านรูปแบบออนไลน์ (Online) หรือผ่านโทรทัศน์ (On-Air) ในระบบดิจิทัล และระบบดาวเทียมของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ อีกทั้งกระทรวงศึกษาธิการได้มีการดำเนินโครงการดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ (National Digital Learning Platform) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นระบบกลางในการเรียนรู้แห่งชาติ สามารถบริหารจัดการการศึกษาระดับพื้นฐานของข้อมูลขนาดใหญ่ ตลอดจน ใช้เป็นระบบการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ที่มีศักยภาพ (Office of the Basic Education Commission : OBEC, 2020)

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยศรีปทุมเป็นอีกหนึ่งสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ได้ยึดเอาแนวความคิด SPU IOT เข้ามาเป็นกรอบในการดำเนินงาน โดยได้ให้นิยามของ IOT ไว้ดังนี้ (Lertpaitoonpan, W., Sinjindawon, S., & Duangchinda, V., 2017)

I - Information and Communication Technology (ICT) หมายถึง ระบบ ICT ที่มีประสิทธิภาพสูงของมหาวิทยาลัย

O - Online Education หมายถึง การนำเทคโนโลยีดิจิทัล มาสนับสนุนการเรียนการสอน โดยพัฒนาและจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21

T - Teaching and Learning Excellence หมายถึง การพัฒนาคุณภาพของคณาจารย์เพื่อการจัดการเรียนการสอนคุณภาพสูงแห่งศตวรรษที่ 21 โดยการสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาอาจารย์ด้านการเรียนการสอนที่เน้น Active Learning รวมถึงการนำ ICT Infrastructure และ Online Education มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

และมหาวิทยาลัยศรีปทุมยังมีกลยุทธ์การสนับสนุนด้านเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนสนับสนุนให้เกิดการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้หลักการของการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 โดยได้พัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีระบบการเรียนการสอนที่ใช้ e-Learning เพื่อเสริมการเรียนการสอนแบบไฮบริดในห้องเรียน และการเรียนรู้นอกห้องเรียนโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ (Anytime Anywhere and Anyone) โดยมีการใช้ห้องเรียนออนไลน์ด้วยระบบการจัดการการเรียนรู้ (Learning Management System: LMS) ที่ทันสมัย มีการบูรณาการฐานข้อมูลของมหาวิทยาลัยแบบอัตโนมัติทำให้ระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยมีความพร้อมสำหรับทุกวิชาที่เปิดสอน และยังมีกลยุทธ์การพัฒนาอาจารย์ที่เน้นการประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

จะเห็นได้ว่าในการจัดการศึกษาในทุกกระดับเริ่มนำเอาแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบไฮบริดเข้ามาเป็นรูปแบบหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน โดยการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาเป็นเครื่องมือหนึ่งในการช่วยให้การจัดการเรียนการสอนสื่อเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้สามารถเรียนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ที่มีอิสระในการเรียนรู้ โดยสามารถเข้าเรียนตอนไหน เวลาไหน หรือที่ใดก็ได้ และในขณะเดียวกันเมื่อมีการเข้าเรียนในชั้นเรียนแบบเผชิญหน้าผู้เรียนก็สามารถที่จะสอบถาม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอน หรือเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้ ดังนั้นหากมีการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอย่างเป็นรูปธรรม ผู้เรียนจะสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นบุคคลที่มีความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนผู้เรียนจะเกิดความกระตือรือร้นในการตั้งคำถาม กล้าคิดกล้าแสดงความคิดเห็น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในชีวิตและการเรียนต่อไปในอนาคต

บทสรุป

การเรียนรู้แบบไฮบริด (Hybrid Learning) เป็นรูปแบบการสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่น่ามาใช้ในการเรียนรู้ในยุคแห่งสังคมสารสนเทศในปัจจุบัน ซึ่งเป็นลักษณะการผสมผสานรูปแบบการเรียนรู้ทั้งในลักษณะเผชิญหน้า (Face - to - face) และการเรียนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ (Computer- Mediated) ในการสร้างองค์ความรู้ได้อย่างหลากหลาย ปัจจุบันรูปแบบการเรียนการสอนแบบนี้ ได้ถูกนำมาใช้กันในการจัดการเรียนรู้ในทุกระดับ โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษา เพื่อลดช่องว่างหรือความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นอย่างเต็มศักยภาพอันนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนการสอนแบบผสมผสานหรือไฮบริดจึงเป็นวิธีการสอนรูปแบบหนึ่งที่มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี

Reference

- Carman , J.M. (2005). *Blended Learning Design : Five Keys Ingredients*. Retrieved 2017, December 10, from <http://blended2010.pbworks.com/f/Carman.pdf/>. (In Thai)
- Graham , C.R. (2012). *Introduction to Blended Learning*. Retrieved 2017, December 10, from <http://www.publicationshare.com/c1-Charles-Graham-BYU--Definitions-of-Blended.pdf/>. (In Thai)
- Khlaisang, J. (n.d.). *Hybrid Learning : Systematic Design Approach*. Retrieved 2017, December 8, from <https://goo.g/AWHkdk/>. (In Thai)
- Lertpaitoonpan, W., Sinjindawon, S., & Duangchinda, V. (2017). *Use of information technology And communication in practical learning*. Retrieved 2017, December 14, from <https://shorturl.at/kuMX8/>. (In Thai)
- Office of the Basic Education Commission. (2020). *Guidelines for Teaching and Learning Management of the Schools under the Office of the Basic Education Commission in the Pandemic of the Coronavirus Disease 2019 Academic Year 2020*. Retrieved 2020, November 9, From <https://covid19.obec.go.th/>. (In Thai)
- Office of the Education Council. (2017). *The National education plan B.E. 2560 - 2579*. Bangkok: Prik-hwan Graphic.
- Pahe, S. (2012). *Blended Learning*. Retrieved 2017, December 8, from <https://penpakchayupan.files.wordpress.com/2015/05/blended-learning.pdf/>.(inThai)
- Petsangri, S. (2012). *Blended Learning and Its Applications*. *Journal of Industrial Education*, 11 (1). (In Thai)
- Saliba, G., Rankine L., and Cortez H. (2013). *Learning and teaching unit 2013: Fundamentals of Hybrid Learning*. Retrieved 2017, December 9, 2017, from https://www.westernsydney.edu.au/_data/assets/pdf_file/0004/467095/Fundamentals_of_Blended_Learning.pdf/. (In Thai)
- Silpakorn University. (2014). *Research Report on E-Learning Development Guidelines for Educational Institutions in Thailand Presenting a blended teaching and learning approach that uses ubiquitous-learning as a learning tool*. Retrieved 2017, December 8, from <http://www.educ.su.ac.th/images/research/57/04.pdf/>. (In Thai)
- Somjai Chantem. (2010). *Hybrid Learning with the innovation of teaching accounting subjects in the 21st century. 21: Case studies of the University of the Thai Chamber of Commerce*. Retrieved 2017, December 8, from <https://bit.ly/3nyjaw3/>. (In Thai)
- University of the Thai Chamber of Commerce. (2018). *University of the Thai Chamber of Commerce joins hands with KASIKORN BANK to step towards a full-scale DIGITAL HYBRID UNIVERSITY*. Retrieved 2017, December 14, from <https://bit.ly/38SYn28/>. (In Thai)
- Upper Secondary Education Bureau. (2016). *Approach to learning management in the 21st century*. Retrieved 2017, December 14, from https://webs.rmutl.ac.th/assets/upload_files/2016/09/20160908101755_51855.pdf/.(In Thai)

Yaso, M. (2017). *21st Century Learning*. Retrieved 2017, December9, from <http://www.gotoknow.org/posts/542974/>. (In Thai)

ผู้เขียน

นายศิวาทพัชญ์ ป่ารุ่งเศรษฐพงษ์

นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์ปริญญาตรีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

2410/2 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

E-mail : Siwapatb@gmail.com

นายภูริศ ฐานปัญญา

นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์ปริญญาตรีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

2410/2 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

E-mail : Phuristhampanya@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร สัจจะหฤทัย

อาจารย์ที่ปรึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์ปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

2410/2 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

E-mail : kriangkrai.sa@spu.ac.th